

200 EVES AZ ALSÓBOLDOGFALVI UNITÁRIUS TEMPLOM

A falu latin nevével — „Villa S. Mariae“ — az 1332 évi pápai tizedjegyzékben találkozunk.¹ Orbán Balázs ebből a latin névből származtatja a későbbi Alsóboldogasszonyfalva elnevezést.² Az 1566 évi lófő szekelek jegyzékében mint „Also bodogh Azzonij falwa“³, 1567-ben a szekelek 25 dénáros adójának összeírásában „Also Bodogazzonijfalwa“ szerepel. A falu nevét „Alsóboldogfalvára“ a 20. század elején rövidítették.

Alsóboldogfalva a Nagyküllő jobb partján terül el, tőle keletre Székelykeresztúr, délkeletre Fiatfalva, nyugatra Újszékely, északnyugatra Székelyszenterzsébet. A település az alszeg felől kezdődött, erre utal az is, hogy valamikor a Küllő dombvonulatának alsó lankáján állott négy templom: unitárius, református, ortodox és görög katolikus. Jelenleg régi helyén csupán az unitárius templom áll; a reformátusok templomukat 1923-ban lebontották és a falu közepén építették újra. Az elnéptelenedett és nem használt görög katolikus templom 1940-ben összeomlott. Az ortodox templomot 1989-ben a székelykeresztúri ortodox pap lebontatta; napjainkban folyik újraépítése, noha Alsóboldogfalva lakossága (kb 800 fő) magyar; 3/5 része az unitárius, 2/5 része a református felekezethez tartozik. A falu lakóinak foglalkozása nagy részben földművelés volt az 1970-es évekig, amikor Székelykeresztúr iparosodása sok fiatalt elszakított a falutól, ezek nagy hányada hazulról ingázik. Alsóboldogfalva közigazgatásilag Hargita megyében az újszékelyi polgármesteri hivatal hatáskörébe tartozik.

Az unitárius egyházközség XVIII. század előtti történetét csak vázlatosan ismerjük. Az 1770-es évben ugyanis a falu nagy részével együtt leégett a paplakás s valószínű a templom is; ekkor semmisülhetett meg az egyházközség régi iratanyaga.⁴ Az egyházközség megalakulásának ideje nem állapítható meg pontosan, feltehetően egykorú az unitárius reformációval. A reformáció utáni első adatunk az, hogy 1630-ban Korondi Molnos Miklós az unitáriusok lelkésze. Alsóboldogfalva filiája volt Újszékely, mely már 1766-ban kérelmezi, hogy önálló anyaegyházközség lehessen, ezt azonban csak 1815-ben sikerült elérnie.

Az egyházközség régi, középkori eredetű templomáról a keresztúrköri egyházközségek vagyonevtára 1773-ban a következőket jegyezte fel: „Vagyon egy nagy kő templom igen régi, hol valami rosz kő, hol fa czinterem körülötte. A czinteremen kívül a dombon egy fa harangláb, mellyben vagyon két harang“.⁵

A mostani templom építéséhez 1791-ben kezdtek hozzá Márkos Péter lelkész (1786—1796), Bán Ferenc (1789—1796) és Gagy István (1796—1799) gondnokok idejében és 1796-ban végezték be. A tornyot kezdetben csak a templom faláig húzták fel, építése 1803-ban ért véget. A templomot cseréppel, a tornyot zsindellyel fedték be. A harangok az építés alatt a templom előtt lévő haranglábban voltak elhelyezve. Az 1804 évi esperesi vizsgálószéki jegyzőkönyv kiemeli Gyarmathy Dániel kurátort és

Bán János egyházfit, akik öt éven át míg tisztességükben voltak a torony építésén fáradoztak.

A templom „keletelt fekvése, néhány helyén maradt és másodlagosan beépített gótikus részlete azonban mutatja, hogy átépítetten is középkori eredetű templommal van dolgunk“.

„A nyugati homlokzat előtt álló torony alsó harmadát erős övpárkány választja el a keskenyebb felső szakasztól. Félköríves bejárata fölött, az övpárkány alatt egy lőrészzerű ablaknyílásban a külső falsíkban kőből faragott kis csúcsíves ablaknyílás van. Ugyanezen a szinten, a falzókövek közül szembetűnik egy nagy, egyik oldalán simára faragott kőhasáb, mellette ugyanolyan mészkőből egy élén derékszögben vályúzott kötömb is. A másodlagosan elhelyezett kövek eredeti rendeltetését nem ismerjük.“

„A hajó nyugati falát, észak és dél irányba kilépő támpillérek erősítik, ezek éppúgy nem gótikus jellegűek, mint a sokszögzáródás négy támpillére. A portikussal védett déli bejárat vakolattal elfedett, félköríves lezárású kő ajtókerete ma felismerhetetlen tagozású, a vakolatból újrarahúzott keretelés a szárazon 75 cm magasban ferde metszésről indul, az átmeneti vagy késő gótikus ajtókeretek kiképzésére emlékeztetve. A szentély sokszögzáródása nem gótikus jellegű. A hajó északi falán, közvetlenül a nyugati tám mellett magas elhelyezésű ablak nyílik a karzatról. Az északi fal keleti saroktámjának lábazati részéből egy félhengeres törzsű, lefelé szűkülő formát mutató kő domborodik ki, a felületét befogó vakolás rétege alatt egy kúp alakú gyámkő sejthető.“

„Ezek a bizonyítalanul megítélhető faragványok azért fontosak, mert a templomban lévő két kivételes fontosságú faragvány kiegészítői, a szószék ugyanis két boltzárókőre van ráépítve. A nagyobb és tagozottabb zárókő kúposan szélesedő, tárcsája orrtagos törzséről három, most szabadon látható és három, most a szószék falával eltakart bordaíndítás felülete emelkedik ki, ezek korai formájú, kétoldalt vályúzott bordák. Az alól elhelyezett másik zárókőnek nincs kiszélesedő pereme, kúpos törzséről négy borda indul, ebből mostani helyzetében kettő van szabadon. A zárókövek és a bordaíndítások azonos méretűek a székejszenterzsébeti két zárókővel, a hasonlóság alapján elképzelhető, hogy ezek felületére is szimbolikus ábrázolásokat, esetleg évszámos feliratot faragtak. A zárókövekről indított bordák alapján rekonstruálható a szentély is, amelyhez tartoztak. A nagyobbik zárókő a sokszögű boltmezőben, a kisebbik az előtte levő keresztboltozatos szakaszban állott. A szenterzsébeti zárókő alapján feltehetően a régi szentély is a XV. század első negyedében épült. A mai nem azonos vele. Ezzel szemben előfordulhat, hogy a hajó a XVIII. század végén nyert külseje ellenére is középkori eredetű. Egy elkövetkező falkutatás során tisztázható majd mind a torony, mind a hajó építéstörténete.“⁶

A templom építésének megbízható adatát őrzi az a mennyezetfelirat, melyet az 1801-ben tartott Püspöki Vizitáció alakalmával jegyeztek fel: BIZONY AZ ÚR VAGYON EZ HELYEN, NINTSEN ITT EGYÉB, HANEM AZ ISTEN HÁZA. I. Moz. 28, 16—17. — KEZDETT EZ ÉPÜLNI AZ ALSÓ BA. FALVI UNIT: ECCLESIA KÖLTSÉGES FÁRATTSÁGA S MÁS JOLTEVŐK KEGYESSÉGEK ÁLTAL A.L-ÜL, MEGFEDETETT BÁN FERENCZ CURÁTORSÁGÁBAN. MENNYEZETE PEDIG KÉSZÜLT A. 1796. GAGYI ISTVÁN CURÁTORSÁGÁBAN. T. KONCZ MÁRTON URAM PAPSÁGÁBAN. — VALAKI EZ HELYEN IMÁDKOZIK, HALLGASD MEG ÉS KEGYELMEZZ MEG ÚR ISTEN. 2. Cronic. 6, 21.

A torony déli oldalán ez a felírás volt: INNEN INVITÁLNAK A SZENT IMÁDSÁGRA, SZENT ÖRÖMMEL BUZGÓ HÁLÁDATOSSÁGRA. ITT ADJÁK TUDTODRA EGY SZOMORÚ HANGAL, MIKOR HÍVATOL A HALOTTAS HARANGAL: HOGY MEGHALT VALAKI, GYÜLÖT IS HUZTAK MÁR: TE IS KÉSZÜLJ MERT A HALOTTAS GYÜLÖ VÁR.

A torony zsindeley fedelét 1853-ban kicserélték cseréppel, ami 233 forintba és 8 krajcárba került. A szöszék a templommal egy idős és polikános hangvetőjén ez olvasható: KÉSZÜLT EZEN KORONA ISTEN DITSŐSÉGÉRE (1800) AZ ABAFALVI UNIT EKKLÁBAN LEVŐ KEGYES ASSZONYOK KÖLTSÉGEKEN — TSINÁLTA SEGESVÁRI GOOS JÁNOS GYARMATI DÁNIEL KURÁTORSÁGÁBAN.

A templomi padokon ez a felírás volt: IDŐSEBB GYARMATHY DÁNIEL KURÁTORSÁGÁBAN T. BROTÁR FERENC PAPSÁGÁBAN ÉS DEMETER ISTVÁN MESTERSEGE ALATT KÉSZÜLTEK EZEN SZÉKEK 1818 ESZTENDŐBEN. Ezen felírás az 1903 évben végzett renoválás alkalmával festéssel eltüntetődött.

A templom történetére figyelmet érdemlő feljegyzést hagyott ránk Geréb Sándor lelkész: „A cinterem, majdnem mindenütt tele van kövel, törmelékkal, sőt, amikor 1901 évben a cintermet bekerítettük deszka kerítéssel, a sásfák helyét a legtöbb helyen mésszel rakott, föld alatti kőfalba kellett csákánnyal bevágni”.⁷ A feljegyzést Pál Dénes későbbi lelkész a következő adattal egészíti ki 1966-ban: „amikor a betonkerítés oszlopait állítottuk fel, olyan helyek is voltak egy-egy sas helyén, ahonnan két-három elkorhadt koponyacsont került napvilágra”. Bizonyos tehát, hogy hajdan a templomot vastag kőkerítés övezte, és ebben a zárt cinteremben temetkeztek az egyházközség hívei.

Az 1791 előtti harangokról a keresztúrköri egyházközségek vagyonleltára 1773-ban a következőket jegyezte fel: „A czinteremen kívül a dombon egy fa harangláb, mellyben vagyon két harang. A nagyobbikon vagyon ilyen irás: AZ ALSÓ BOLDOG ASSZONYFALVI UNITARIA ECCLESIA. Per. Jos. fusa e. S.I.A. öntötte. Ao. 1762. A küssebbiken: Anno 1760.”⁸

Az 1760-ból való harangot 1811-ben, az 1762-ből való kisebbet 1813-ban, majd 1852-ben újraöntették. Egyiknek feliratát levéltári iratainkból ismerjük: AZ ALSÓBOLDOGASSZONYFALVI UNIT. ECCLA ÖNTETTE MAGA KÖLTSÉGÉVEL ISTEN DITSŐSÉGÉRE 1813-ban CIKE ANDRÁS PAPSÁGÁBAN ÉS GYARMATI DÁNIEL CURÁTOR-SÁGÁBAN SEGESVÁRI HARANGÖNTŐ BAUMGARTNER JÁNOS ÁLTAL.

1821-ben az egyházközség vásárolt egy öt változatú orgonát 262 forint értékben. Huszonkét évi áldásos munkásság után 1822-ben Gyarmathy Dániel betegsége miatt lemondott kurátorságáról. Elmondhatjuk róla, hogy felbecsülhetetlen értékű munkát hagyott maga mögött.

Templomunk a mai formáját tulajdonképpen csak 1862-ben kapja meg, amikor befalazzák a templomtornácot.

1880-ban a lelkészi lakás lakhatatlanná válik és a templom kijavítása mellett a papilak építését is szorgalmazza az Esperesi Vizsgálószék. A meghagyást 1882-ben teljesítik, amikor a hívek kegyes adományából és áldozatkészségéből egy az akkori kornak megfelelő papilakot épített az egyházközség, Geréb János lelkészsége és Gyarmathy Sándor kurátorsága idején. A templomon javításokat eszközöltek 1887, 1896 és 1901-ben. A legnagyobb méretű renováláshoz 1903-an kezdtek hozzá,

amikor is lebádogozták a tornyot és felszerelték rá a villámhárítót. Ugyanakkor a templomot körös-körül megkötötték vaspánttal, a belsejét ki-meszelték, a bútortzatot átfestették, új alsó és felső padlást csináltattak, valamint kicserélték az ajtókat és ablakokat. E hatalmas munkát a hívek közmunkáján kívül 3228 koronába került, ami az akkori viszonyok között nagy összeg volt. 1910-ben a torony távolodni kezdett a templom-tól, ami az 1916-os földrengés alkalmával még jobban kihangsúlyozódott. A világháború miatt e nagyfokú javításra csak 1932-ben kerülhetett sor, amikor körbeárkolták a templomot 13 000 lej értékben.

További javítások történtek templomunkon 1946-ban, majd 1955-ben Pál Dénes lelkész és Tüzér Gagyi János gondnok vezetésével. 1963-ban 17 egyháztag önkéntes adományából bevezetik a templomba a vil-lanyt. 1965-ben Gagyi Domokos tüzér, valamint Gábor Mihály gondnokok iránvításával a templom köré új kerítést építenek 20 000 lej készpénz és 10 000 lej közmunka befektetéssel. 1968-ban a püspöki vizitációra készülve Pál Dénes lelkész és Gábor Mihály gondnok vezetésével, a hívek adományából, újból kijavították a templomot, a kiadás összege meg-haladta a 30 000 lejt.

Fentebb megemlékeztünk harangjainkról, sajnos azokat 1916-ban el-rekvirálták és az egyházközség harangok nélkül maradt. 1921-ben a hívek, valamint a keblitanács megbízásából Kelemen Sándor lelkész és Bán Lajos vadász megvásároltak egy 147 kg kisharangot 10 000 lej értékben, majd 1923-ban egy 292 kg-osat 31 903 lejért, mely harangok ma is díszei templomuk tornyának és szép és messzezsengő hangjukkal templomba hívják a híveket.

1924-ben merült fel a régi orgona kicserélésének gondolata, amit egy névtelen adakozó indított el 9 lej értékű adománnyal. Ez lett az elindítója az orgonaalapnak, mely az évek során szépen gyarapodott és elérte a 80 000 lejt. Ez az összeg sajnos 1935-ben a konverzió következtében 17 859 lejre csökkent. A nagy álom 1939-ben vált valóra, amikor sikerült a temesvári Wegenstein orgonakészítő cégtől 100 000 lejért meg-vásárolni a templomunkat ma is díszítő orgonát. Mindez történt Pál Dénes lelkész és Bán Mózes újszeri gondnoksága idején.

A templom piacán levő úrasztalát 1889-ben Péter Ferencz székely-keresztúri tanítóképezdei tanár készítette 35 forintért.

Az 1773 évi vagyonleltárban a következő kegyszerek szerepeltek:

„Vagyon két ezüst pohár. Az edgjük alóll fellyül viragos arannvas. A másik hosszabb viragos, az oldalán levő három karikákban ilyen irás vagyon: *Boldog aszszonyfalvi Ekleſiajé Unitariae Anno 1745*. Vagyon egy ejteles fedeles gombos on kanna; vagyon ilyen iras rajta: *Alsó Boldog-aszszonyfalvi Unit Eccleſiajé*. Vagyon más on kanna fél kupás, viragos az oldala, nintsen irás rajta. Vagyon két on tángyér, a küssebbiken van ezen két betű: R.K.”⁴⁹

Kegyszereink mind adományokból kerültek az egyházközség birto-kába, sajnos róluk semmiféle feljegyzés nincs. A boros ónkannán ez olvas-ható: A BOLDOGASSZONYFALVI UNITAR EKLÉSIAÉ. 1748. A kiseb-bik ónkannán felírás nincs, de az is régi lehet, mert az 1801 évi leltárban már szerepel. A férfiak úrvacsorai poharán ez olvasható: BOLDOG-ASSZONYFALVI EKLÉSIAÉ ANNO 1745. Egy másik úrvacsorai po-harunkon az áll: LEGYEN MEG A TE AKARATOD (MT. 6,10), Gagyi Sándorné emlékére ALSOBOLDOGFALVA 1960 nov. 23. E kelyhet fe-

lesége emlékére adományozta Gagyi Sándor. Ezeken kívül az egyházközség birtokában még van a nők által használt úrvacsorai kehely és egy keresztelési ezüst pohár. Az úrvacsorai tányér felirata: JÉZUS KRISZTUS ISTENNEK SZENT FIA IRGALMAZZ NEKÜNK. A tányér alsó lapján ez olvasható: A BOLDOGASSZONYFALVI UNITÁRIUS SZENT EKLESIA SZÁMÁRA TSINÁLTATTA MAURER SÁNDORNÉ, P. HORVÁTH SUSANNA. 1828 U.R.

Egyházközségünk négy alkalommal részesült püspöki vizitációban: 1801-ben Lázár István, 1839-ben Székely Miklós, 1969-ben Dr. Kiss Elek és 1982-ben Dr. Kovács Lajos idejében.

1971. november 1-én érkeztem az alsóboldogfalvi egyházközségbe, mint ideiglenesen kinevezett segédlelkész. Megérkezésem pillanatában bizony a látvány nem volt felemelő. Az épületek meggyengült, elhanyagolt állapota sok fájó gondolatot ébresztett bennem. Akkor értettem meg, hogy a mi generációnk az ún. áldozati generáció, úgy a szociálpolitikai, mint az egyházi életben, és hogy mi vagyunk hivatottak a megrongálódott épületeket kijavítani, esetleg újjraépíteni.

A karácsony első-napján megtartott közgyűlés két nagyfontosságú határozatot hozott: meghívott rendes lelkészévé, és kimondta egy új papilak felépítését. Mindez Bán Mózes gondnoksága idején történt az új keblitanácsosi választás előtt. Hála legyen a jó Istennek, hogy a választáson egyházközségünk élére id. Gyarmathy Sándor került, aki nagy hitről és egyházszeretetről téven tanúbizonyságot, az építkezési munkálatokat a legnagyobb hozzáértéssel és szervezőkészséggel vezette le. A régi papilak lebontására 1973. április 21-én került sor, és 1975 őszi hálaadás ünnepén, abban az évben egy leánygyermekkel megszorodott lelkészi család beköltözhetett az új lakásba mely díszre lett az egyházközségnek és büszkesége minden boldogfalvi unitáriusnak. Az építkezési munkálatok 214 172 lejbe kerültek, amiből 153 297 lej készpénzadománnyal, 58 775 lej közmunka, 21 000 lej anyagadománnyal. Az adakozók sorából Gagyi Jánost kell megemlítenem, aki 5 000 lejt adományozott az építkezésre.

A továbbiakban még két alkalommal végeztünk a templom javítását, először Gagyi Dénes gondnoksága idején 1979 szeptemberében 63 518 lej értékben, majd 1987-ben Gagyi Lajos gondnoksága idején 21 314 lej értékben.

A javítások után templomunk szépítésére megindultak az adományok. Első adomány Gagyi Domokos tüzér részéről érkezett 1 500 lej értékben egy esztergált csillár, ezután a konfirmálók adományoztak egy faragottat 3 000 lej értékben, majd ezt követően Gagyi Lajos gondnok és családja adományozott egy újabb esztergált csillárt ugyancsak 1 500 lej értékben. A templomban levő három szőnyeg közül kettő László Dávidné adománya, melynek összege 2 300 lej. Továbbá meg kell emlékezni a konfirmálókról, akik már több mint 60 énekeskönyvet adományoztak templomi használatra. Gagyi Dénes volt gondnok unokája emlékére adományozott egy keresztelési anyakönyvet, Bán Sándor egy esketési anyakönyvet, Gyarmathy Gábor egy aranykönyvet és Deák Dénes egy jegyzőkönyvet. Mindenik könyv értéke 500 lej. Az elmúlt 20 év aranykönyvi adományai meghaladják a 400 000 lejt.

A továbbiakban közöljük az egyházközség lelkészeinek, kántortanítóinak és gondnokainak névsorát a legrégebb időktől napjainkig.

LELKÉSZEK

K. Molnos Miklós 1630, Szentlászlói Miklós 1652—1668, Oklándi Ferenc 1683—1693, Árkosi Mihály Ferenc 1711—1760, Bihari... 1715, Solymosi István 1718—1721, Árkosi András 1727, Újfalvi Ferenc 1730, Tana János 1744—1746, Kisgyörgy József 1746—1749, Bíró János 1749—1760, Ajtai Faragó András 1761, Újszékelyi B(uzogány) Sámuel 1764—1765, Karácsonfalvi Tóth János 1765—1769, Bíró János 1769, Kissolymosi Simó József 1775—1778, Bölöni Bakó István 1778—1786, Kissolymosi Márkos Péter 1786—1796, Nagysolymosi Kontz Márton 1796—1801, Árkosi Barabás Ferenc 1801—1804, Nagy Pál 1804—1805, Kissolymosi Kereső István 1805—1807, Kissolymosi Márkos András 1807—1809, Homoródalmási Cziike András 1809—1818, Brotár Ferenc 1818—1821, Kissolymosi Márkos Elek 1821—1848, László Antal 1849—1856, Gvidó Mózes 1856—1875, Homoródszentpáli Geréb Sándor 1875—1914, Kelemen Sándor 1914—1923, Boldogfalvi Máthé Mihály 1923—1926, Benczédi Pál 1926—1934, Pál Dénes 1935—1971, Rázmány Csaba 1971—

KÁNTOR-TANÍTÓK

Szél Sámuel 1805—13, (lévita), Bíró János 1813—1815, Demeter István 1815—1826, Bákai Simon 1826—44, László Antal 1844—49 (később lelkész), Deák József 1849—1856, Pálffy József 1856—1866, Boros György 1866, Deák József 1866—75, Kiss András 1875—1878, Zsakó János 1878—1884, Benczédi Mózes 1885—1890, id. Bán János — Gagyi József 1890—1895, Lőrincz András 1895—1922, Papp Sámuel 1922—1953, Pál Dénes 1953, Bán Sándor 1954-től napjainkig.

GONDNOKOK

Bán Gergely 1746—49, Gvarmathy Sámuel 1749—1752, Gagyi Péter 1753—56, Gyarmathy János 1756—60, Gagyi János 1760—1768, Gyarmati Zsiga 1768—1772, Bán Zsigmond 1772—1780, Bán Péter 1780—1782, Gyarmati János 1782—89, Bán Ferenc 1789—96, Gagyi István, 1796—99, Gvarmathy József 1799—1801, Gyarmati Dániel 1801—1805, Bán Ferenc 1805—1808, Gyarmati Dániel 1808—1824, Bán István 1824—1827, Pán János 1827—29, Gyarmati Sándor 1829—1832, Gvarmathy József 1832—36, Gyarmati Dániel 1836—1842, Bán János 1842—1846, Gyarmati Dániel 1846—50, Gagyi Benjámín 1850—1853, Gvarmathy Gábor 1853—1860, Gvarmathy Mózes 1860—1867, Gyarmati János 1867—1869, Gyarmati Izsák 1869—1872, Gvarmathy János f. 1872—74, Gyarmati Mózes 1874—76, Bán Péter 1876—79, Gagyi Jakab 1879—81, Gyarmati József 1881—82, Gyarmati Sándor 1882—1884, Gyarmati Gábor 1884—88, Gagyi János 1888—1891, id. Bán János 1891—1892, Gagyi Sándor 1892, Bán Lajos 1893—95, Gvarmathy Gergely 1895—1898, Gyarmati János 1899—1901, Gyarmati András 1902, id. Bán Lőrinc 1903, Gagyi Dénes 1904—1905, Gyarmati József 1905—1911, Gyarmati Domokos 1911—1915, Bán Lajos g. 1915—1918, Gagyi Mózes 1918—1921, Bán Lajos vadász 1921—1924, Gagyi Béni 1924—1927, Bán János 1. 1927—1930, Bán Lőrinc 1930—32, Bán Lajos g. 1932—35, Bán Mózes 1935—1944, Gagyi András 1944—1947, Bán János M. 1947—1950, Gagyi Mózes á. 1950—1953, Gagyi János tüzér 1953—1956, Deák Lajos 1956—59, Gagyi Domokos tüzér 1960—66, Gábor Mihály 1966—69, Bán Mózes 1969—71, Gyarmati Sándor á. 1972—78, Gagyi Dénes 1978—1981, Gagyi Lajos j. 1981.-től napjainkig.

JEGYZETEK

¹ A középkori Udvarhelyszék plébániáira vonatkozó adatokat az 1332—1337 között pápai tizedet fizető plébániák jegyzéke tartalmazza, lásd: *Documente privind istoria României. C. Transilvania. Vol. I—IV. București 1951—1955.*

² *Székely Oklevéltár* (Szerk. Szabó Károly), II. kötet 1520—1571. Kolozsvár, 1876. 199 1.

³ Uo. 219.

⁴ Geréb Sándor: Az alsóboldogfalvi unitárius egyházközség története. Kézirat 1910. Egyházközségi levéltár. (A továbbiakban: EkgLvt)

⁵ Uo.

⁶ Pál Dénes: Az alsóboldogfalvi unitárius templom története. Kézirat. 1968. Egyházközségi EkgLvt

⁷ Dr. Vass Miklós (közlő): Unitárius papok a XVII. században. In: *Keresztény Magvető* (továbbiakban *KerMagv* / XXXIX / 1904) 148 1.

⁸ Dávid László: A középkori Udvarhelyszék művészeti emlékei. Bukarest 1981. 56—57 1.

ADORJÁNI RUDOLF

(közlő)

A KERESZTÚRKÖRI EGYHÁZKÖZSÉGEK VAGYONLELTÁRA A XVIII. SZÁZAD UTOLSÓ HARMADÁBÓL

VII. KÖZLEMÉNY

M[agyar] Sákod (233—235, 240.)

Anno 1773. 6ta Decembris Celebrata S[ancta] Visitatione in Ecclesia Unitaria Magyar Sákodiensi, Bona universa Mobilia et Immobilia reperita sunt ordine sequenti¹:

Vagyon a' Papság Házán fellyül nap nyugott felé egy Kö Templom igen regi fundatio: körülötte sasokba rakott rakó fából való Czinterem; Ebben vagyon egj fából csinált Harangláb, mellyben vagyon Két Harang: a' nagyobbikon vagyon ilyen iras: *Anno Domini Millesimo. 500. Scxto.*² A' küssebb Harangon vagjon ilyen iras: *Az Isten dütsőségére öntetett. Anno 1765.*

A szöveget gondozta és dr. Molnár István anyagának felhasználásával a jegyzeteket összeállította dr. Gaal György. A textíliák, felszerelési tárgyak, pénz és mértekegységek magyarázata az I. közleményben található.

¹ Az 1773. esztendőben december 6-án a magyarzsákodi unitárius egyházközségben tartott sz. vizitációkor talált összes ingó s ingatlan vagyon a következő:

² Az Úr 1506. esztendejében. Orbán Balázs *A Székelyföld leírásában* (I. köt. 1868. 155. l.) közli a harang köriratának képét és olvasatát. Lapalji jegyzetben említi: „Régen egész Zsákodot és Veczkét mind unitáriusok lakták, a katolikus Horvátok hódították át a katolikus hitre“